

Vastaus Sirpa Kauppisen ja 18 muun valtuutetun aloitteeseen lasten eriarvoistumisen vähentämiseksi

VD/3972/00.02.00.03/2016

EL-H/TR/IK/PK/NJ

Sirpa Kauppinen ja 18 muuta valtuutettua ovat jättäneet seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Kaupungin taloustalkoissa ja korkean työttömyyden aikana lasten eriarvoistumisen riski kasvaa. Riskinä on muun muassa säästöjen kasautuminen yksittäiselle lapselle päivittäisessä arjessa sekä lapsen näkökulman unohtuminen.

Ehdotamme, että selvitetään tehokkaimmat tavat torjua lasten eriarvoistumista. Keinoja tulisi tarkastella yli organisaatorajojen: opetustoimessa, varhaiskasvatuksessa, liikuntatoimessa, nuorisotoimessa, terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa, lastensuojelussa, maankäytössä ym. koko lapsuuden elinkaaren aikana. Tärkeää on huomioida alan tutkimus ja kuulla tutkijoita. Myös keinoja vaikuttavuuden seurantaan on syytä suunnitella.

Esitämme, että mahdolliset johtopäätökset esitellään valtuustolle ennen talousarvion käsittelyä.”

Kaupunginvaltuusto 18.4.2016 § 35

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Sivistystoimen toimiala toteaa vastauksenaan aloitteeseen seuraavaa:

Lasten eriarvoistuminen muodostuu lapsen ympärillä olevien aikuisten ja hänen omista mahdollisuuksista ja kyvyistä turvata lapsen hyvinvointia. Hyvinvointi on laaja kokonaisuus, joka voidaan jakaa fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen, emotionaaliseen ja taloudelliseen hyvinvointiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määritelmän mukaan hyvinvointi ilmenee yksilöllisenä (mm. sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen) ja yhteisötasoisena (mm. elinolot ja toimeentulo) hyvinvointina. Kun puhutaan lapsen hyvinvoinnista, se on aina riippuvainen lähiyhteisön, kuten perheen hyvinvoinnista. Puute yhdellä tai usealla hyvinvoinnin osa-alueella aiheuttaa eriarvoistumista.

Valtaosa vantaalaisista lapsista voi hyvin, vaikka terveys- ja hyvinvointierot ovat kasvaneet usean vuoden ajan valtakunnallisen trendin mukaisesti. Erityisiä riskitekijöitä ovat perheen taloudellinen tilanne, vanhempien terveysongelmat ja lasten yksinäisyys. Alhaisella koulutustasolla on myös todettu olevan yhteys nuorten eriarvoisuuden kasvuun. Viimeisten hyvinvointitietojen perusteella ensiarvoisen tärkeää on kiinnittää huomiota lasten ja nuorten terveellisiin elämäntapoihin, sosiaalisiin suhteisiin ja nuorten työllisyyteen. Erityishuomioita tulee kiinnittää maahanmuuttajataustaisiin lapsiin ja perheisiin.

Vantaalla hyvinvointityölle erityisiä haasteita luo väkiluvun kasvu, väestörakenteen muutos (kuten maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten osuuden kasvu), alhainen koulutustaso sekä toimeentulotukiasiakkaiden ja työttömien määrän kasvu. Eriarvoistumisen kasvun hillitsemisessä ensiarvoisen tärkeää on kiinnittää huomiota ns. ylisukupolvisen huono-osaisuuden katkaisemiseen. Tutkimusten mukaan lasten hyvinvointivajeet kasautuvat perheisiin, joissa myös vanhemmilla on taustalla taloudellisia ongelmia ja/tai terveysongelmia.

Tehokkain tapa torjua lasten eriarvoistumista on panostaa laadukkaisiin palveluihin ja kehittää varhain tarjottavaa tukea sekä organisaatorajat ylittävää yhdessä tehtävää työtä. Tämän lisäksi on tärkeää kohdistaa kehittämistyötä riskiryhmien tavoittamiseen ja heille tarjottaviin tukipalveluihin.

Osa maahanmuuttajataustaisista lapsista kuuluu riskiryhmään, joka tarvitsee muita enemmän tukea. Tutkimusten mukaan maahanmuuttajataustaisilla lapsilla on muita useimmin

tilanne, että heillä ei ole yhtään läheistä ystävää tai he ovat kokeneet koulukiusaamista. Erityisesti ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajapojilla on muita useammin terveyden ja hyvinvoinnin puutteita ja terveyttä heikentäviä tottumuksia. He myös kokevat muita useammin terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.

Laadukkaat peruspalvelut edistävät jokaisen lapsen hyvinvointia. Äitiys- ja lastenneuvolatoiminta ja varhaiskasvatus tavoittavat lähes kaikki alle kouluikäiset lapset ja heidän perheensä. Varhaiskasvatuksessa lapsi saa tarvitsemaansa kehityksen ja oppimisen yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Lapsiryhmiin voidaan myös sijoittaa rakenteellisia tukitoimia. Näitä ovat muun muassa resurssierityislastentarhanopettaja, taidepedagogi, kasvun ja oppimisen tuen lastenhoitaja tai avustaja.

Perusopetuksessa lähikouluperiaate vähentää eriarvoisuutta, sillä lapsilla on pääsääntöisesti oikeus käydä lähikoulua, jossa hän saa tarvitsemansa tuen. Lähikouluperiaate vahvistaa lasten kaverisuhteiden muodostumista kodin läheltä. Vantaan koulujen oppimistulokset ovat samantasoisia koulusta riippumatta eli lapsen käymä koulu ei määrittele hänen oppimistaan. Kouluissa toimii myös vapaaehtoisia (muun muassa siviilipalvelusmiehet, koulumummit, -vaarit ja -kummit) ja opiskelijoita, joiden työpanosta voidaan suunnata tasa-arvoa edistävään työhön.

Perusopetuksessa on myös kohdennettu koulutuksellisen tasa-arvon rahaa niille kouluille, joissa asuinalueen sosioekonominen asema on kaupungin keskiarvoa alhaisempi. Näin tukea pystytään kohdentamaan niille, jotka sitä enemmän tarvitsevat. Lukuvuonna 2016–2017 kaikki koulut ovat laatineet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman, joka tähtää eriarvoistumisen ennaltaehkäisyyn. Alueilla, joissa on paljon maahanmuuttajataustaisia perheitä, vanhempien kiinnostusta koulutoimintaan on lisätty perheen yhteisen vapaa-ajan toiminnan avulla.

Opiskeluhoolto ehkäisee lasten ja nuorten eriarvoistumista, koska kaikilla lapsilla ja nuorilla on oikeus samoihin palveluihin. Kuraattorit toimivat myös väljänä sosiaalihoitolain mukaisiin palveluihin. Avainasemassa työssä ovat myös yhteisöllinen hyvinvointityö, jolla vahvistetaan lasten osallisuutta ja ryhmään kuulumista sekä muun muassa ehkäistään ja puututaan kiusaamiseen. Koulujen yhteisölliset hyvinvointiryhmät tekevät tiivistä yhteistyötä alueen muiden lasten ja nuorten kanssa työskentelevien kanssa. Tämän lisäksi varhaiskasvatusyksiköiden, koulujen ja oppilaitosten monipuolinen pedagogiikka sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttö antaa kaikille vantaalaisille lapsille yhtäläiset mahdollisuudet monilukutaidon kehittämiseen.

Varhain tarjottu tuki vähentää eriarvoisuutta. Se on inhimillisesti ja taloudellisesti tuloksellista, koska näin toimien korjaavien palvelujen, kuten erikoissairaanhoidon, tarve vähenee. Lisäksi tuen tarjoaminen ja vastaanottaminen on helpompaa kuin myöhemmin, jos ongelmat pääsevät lisääntymään ja kasvamaan. Lapsilla, kuten koko väestöllä, terveyden ja hyvinvoinnin erot ilmenevät usein vasta pitkän ajan kuluessa, jolloin niihin on vaikeampi puuttua. Tästä syystä on ensiarvoisen tärkeää panostaa erityisesti vauva- ja pikkulapsi-ikäisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä.

Varhainen tuki alkaa kunnioittavasta kohtaamisesta ja lapsen näkökulman huomioimisesta. Henkilökuntaa on koulutettu ja koulutetaan jatkossa muun muassa Lapset puheeksi-, Huolen puheeksi otto- ja verkostokonsultti-menetelmiin.

Monialainen yhteistyö huomioi lapsen ja hänen perheensä kokonaisvaltaisesti. Hyvänä esimerkkinä tästä on vuonna 2016 sosiaali- ja terveystoimen ja varhaiskasvatuksen yhteistyössä kehitetty 'Osallisena perheen elämässä -toimintamalli', jossa perhe on toiminnan keskiössä ja kaikki perheen toimivat sopivat yhdessä kaikkien vastuut ja roolit perheen palvelukokonaisuudessa. Toinen hyvä esimerkki on Vantaan kaupungin ja kumppaneiden nopea puuttuminen häiriökäyttäytymiseen ja nuorten oireiluun Koivukylässä syksyllä 2016.

Varhaista tukea ja yhteistä työtä kehitetään myös Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (HYVIS) toteutuksessa. Hyvikseen kirjattuja hyviä tekoja on toteutettu kunkin teemavuoden mukaisesti: lapsiperheköyhyys (2013), arjen turvallisuus (2014), hyvän ja huolen puheeksi otto (2015) ja avarakatseisuus (2016). Toimenpiteet ovat kehittäneet mm. kiusaamiseen puuttumista ja ennaltaehkäisyä, vaihtoehtoisia harrastusmahdollisuuksia ja uusia tapoja tukea lasten vanhempia.

Harrastukset edistävät hyvinvointia. Vantaalla on laajasti panostettu periaatteen 'jokaiselle lapselle mahdollisuus harrastaa' toteuttamiseen. Koulujen kerhotoimintaa ja aamu- ja iltapäivätoimintaa on lisätty ja esimerkiksi Liikkuva koulu -toiminta on aktiivisessa käytössä kouluilla.

1-2 luokkien taidekarusellikerhot on suunnattu ensisijaisesti lapsille, joilla ei ole muita harrastuksia tai iltapäivätoimintaa. Lisäksi kuraattorit ja terveydenhoitajat tukevat taloudellisesti lasten harrastustoimintaa ja ohjaavat lapsia kesäleireille. Mikäli perheillä ei ole varaa maksaa leirimaksua, perheet voivat saada vapautuksen osallistumismaksusta.

Myös aikuisille suunnatuissa palveluissa kiinnitetään huomiota vanhemmuuden tukemiseen ja aikuisasiakkaiden lasten hyvinvoinnin turvaamiseen. Esimerkiksi toimeentulotukiasiakkuudessa olevalle perheelle voidaan myöntää täydentävänä tai ehkäisevänä toimeentulotukena tuki lasten harrastustoimintaan. Myös lastensuojelu myöntää tukea lasten harrastustoimintaan.

Koulutustakuu turvaa koulutuksen peruskoulun jälkeen. Vantaalla toteutetaan koulutustakuuta eli tarjotaan jokaiselle peruskoulun päättäneelle jatkomahdollisuus lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muualla. Koulutustakuun toteuttamiseksi Vantaan toimijat (perusopetus, nuoriso- ja aikuiskoulutus, nuorisopalvelut, sosiaali- ja terveystoimi sekä Vantaan Ohjaamo) tekevät tiivistä yhteistyötä peruskoulun päättäneiden sijoittumistietojen seurannassa sekä ilman koulutuspaikkaa jääneiden tavoittamisessa ja ohjaamisessa toisen asteen koulutukseen.

Vantaan lasten, nuorten ja perheiden palvelut panostavat jatkossakin palveluiden kehittämiseen tavoitteena vähentää lasten eriarvoistumista. Vantaa osallistuu muun muassa 2017 käynnistyvän lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman (LAPE) toteutukseen, jossa painopisteenä on perhekeskustoiminnan, opiskeluhuollon ja peruspalvelujen ja erityispalvelujen toimivan integraation kehittäminen. Lisäksi Vantaalla on käytössä vaikutusten ennakkoarviointimalli, jonka yhtenä osana on lapsivaikutusten arviointi.

Kaupunginhallitus 6.2.2017 § 19

Sivistystoimen apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Sirpa Kauppiselle ja 18 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- allekirjoitettu valtuustoaloite

Täytäntöönpano: kaupunginkanslia, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 7.4. oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Lasten ja nuorten palvelujen koordinaattori Tia Ristimäki, puh. 050 312 4437,
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi